

Nikica Klobučar: intervju sa Tonijem Meštrovićem za tportal.hr, 17.10.2012.

Objavljeni tekst:

<https://www.tportal.hr/kultura/clanak/hrvatska-izvozi-samo-ono-sto-prode-kroz-centralni-filter-20121017>

Originalni necenzurirani tekst:

1. Kako ste koncipirali izložbu u MKC-u? Što ćete izložiti i može li se govoriti o retrospektivnoj izložbi?

Izložba u MKC galeriji u Splitu naziva *Re-vizija* okuplja 25 radova kroz galerijski postav i filmski screening program. Uz četiri rada filmske forme, ostali su uglavnom audio i/ili video instalacije koje datiraju od 2000. godine do danas te obuhvaćaju većinu mojih radova na temu identiteta dalmatinskog podneblja koji su nastali u tom periodu. Izložba za mene predstavlja jednu mogućnost ne samo retrogradnog pregleda radova, već radije re-kontekstualiziranja i re-grupiranja pojedinačnih interesa i radova u nove višekanalne postave. Kao što je i Sabina Salamon u svom tekstu kataloga istakla, smještanje rada u novi galerijsko-muzejski ili neki drugi prostor vidim kao proces dodavanja, pa čak u nekim slučajevima mijenjanja značenja pojedine instalacije posredstvom karakteristika samog prostora.

Izložba započinje radom «Dobrodošli u Dalmaciju – Mediteran kakav je nekada bio» smještenim na samom ulazu koji je moj svojevrsan statement o današnjem geopolitičkom ili, ako se mogu tako izraziti, geo-kutlurnom dalmatinskom pejzažu, dok nakon njega slijede radovi koji na neki način za mene predstavljaju vrijednosti, tradicije i identitet kakav se poradi tranzicijskog perioda gubi s ovog podneblja. Koncept izložbe jest re-kontekstualizirati niz radova unutar ciklusa koje sam tek sada nakon desetak godina mogao definirati te prikazati cikluse u totalitetu kao zasebne cjeline tj. višekanalne instalacije.

2. U svojim radovima često koristite tipične mediteranske motive poput suhozida i mora, ali ne radite od toga turističke razglednice Dalmacije. Što je za vas toliko fascinantno u tim pejzažnim obilježjima Dalmacije? Odakle proizlazi to zanimanje za pejzaž?

Zanimaju me poetična i filozofska promišljanja u audiovizualnim medijima koja u osnovi imaju inspiraciju u pejzažu otoka i mora, ali se bave pitanjima kružnosti i beskonačnosti kao što su radovi *O-tok*, *A Blue Note...* ili pak imaju svojevrsnu sociološku i antropološku dimenziju kao što su radovi iz ciklusa *Continuum Continuum* ili *Sol*. Također, na neki način svi radovi proizlaze iz vlastite tj. obiteljske povezanosti s otokom Velim Drvenikom, njegovim *genius loci*, nematerijalnom i materijalnom baštinom. Zvučno i vizualno istraživanje “duha”

mjesta i njegovog načina života je moj orijentir u navigiranju obiteljskim mitologijama, kao i onim koje se nalaze u pejzažu, kulturi i životu dalmatinskog podneblja.

3. Kroz vaše audiovizualne radove stječe se dojam da vas zanima ono iskonsko, arhetipsko i ono što je univerzalno i opće, a prema čemu vi imate intiman odnos. Jedno od obilježja vaših radova jest meditativnost te uočavanje i korištenje energije prirodnih sila, ali ne u njihovoj razornoj snazi već na jedan humani način i u ljudskoj dimenziji. Je li to ispravan dojam?

Drago mi je da se moj rad na takav način iščitava.

4. Neki vaši radovi na granici su eksperimentalnog filma i ambijentalne video instalacije. No u vašem pristupu očituje se senzibilitetom prema teksturi i boji. Stječe se dojam da motivima pristupate na slikarski način?

Moje je obrazovanje na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti započelo na klasičan način studijem slikarstva i grafike. Zsigurno je ostavilo trag u pristupu i načinu korištenja elektronskih audiovizualnih medija kojima se bavim petnaestak godina, međutim pokretna slika i zvuk su moja glavna preokupacija. Pogotovo zvuk - unatrag više godina imam potrebu za eksperimentiranjem i realiziranjem velikog dijela sadržaja samog rada kroz multi-kanalni zvuk. Možda zato što se još uvijek osjećam nov u području akustike, dok sam s vizualnim tj. likovnim procesima na sigurnom terenu.

5. Da li vas i u kojem smislu zanimaju tradicionalni mediji poput slike, grafike, kiparstva i da li postoji mogućnost da vaša umjetnost krene i u tom smjeru?

Iskustvo u klasičnim medijima kao što su slikarstvo, grafika i kiparstvo mi već za vrijeme studija nije bilo dovoljno te sam zbog potrebe za prostorom i vremenom krenuo u smjeru instalacije i pokretnih slika, ali to ne isključuje mogućnost da se nikada u budućnosti neću vratiti klasičnim medijima. Tko uostalom zna što donosi sutra? Ja ne znam.

6. U većini vaših radova nema direktnih aluzija na dnevno političke i socijalne teme. Izuzetak mi se čini rad koji je prošle godine bio na zapadnoj tj. medijskoj fasadi zagrebačkog MSU-a, a koji je prikazivao vaše viđenje betonizacije i apartmanizacije hrvatske obale?

Rad «Dobrodošli u Dalmaciju – Mediteran kakav je nekada bio» sam prikazao nekoliko puta na različitim lokacijama i svaki put s ciljem postavljanja nove teze ili novog komentara. I zapravo kroz video dokumentaciju svakog novog postava tog rada, rad se pretvara u višekanalni ciklus koji se sve više i više širi. Kad je bio prikazan u Zagrebu na multimedijskoj fasadi zgrade MSU-a imao je drugačije značenje nego kad je bio projiciran u Puli na praznoj oglasnoj ploči za jumbo plakate uz cestu ili pak u Splitu na samom kamenom zidu podruma

Dioklecijanove palače. Velika multimedijaska fasadna (anti-)reklama u glavnom hrvatskom gradu i jedinom političkom centru moći nema isto značenje kao i više-stoljetna patina kamene arhitekture iz dalmatinske povijesne baštine ili kao *billboard* uz pulsku prometnicu. Zanima me sagledati i dokumentirati na koje sve načine ovaj zaista jednostavan video rad koji prikazuje panoramski snimak «betonizacije i apartmanizacije hrvatske obale» iz auta dok vozim kaštelanskom cestom može komentirati hrvatsku zbilju.

7. Diplomirali ste na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, a magistrirali ste na Visokoj školi za medijsku umjetnost u Kölnu. Kako je iskustvo školovanja u inozemstvu djelovalo na vas kao umjetnika i profiliranju vaše umjetnosti. Možete li usporediti ta dva obrazovna sistema, Zagreb i Köln?

Još za vrijeme studija na Zagrebačkoj ALU pokušao sam upisati studij snimatelja na ADU, ali bez uspjeha. Srećom više uspjeha sam imao na KHM-u u Kölnu. Tamo sam imao prilike naučiti i koristiti se tehnologijama koje mi nigdje u Hrvatskoj nisu bile dostupne. Bio sam okružen umjetnicima, mentorima i studentima koji se bave sličnim tehnološkim problematikama što je utjecalo na moj pristup i razumijevanje medija, a imam dojam da se i samo poimanje studiranja shvaćalo na puno ozbiljnijoj razini među studentima nego što je to bilo moje iskustvo u Hrvatskoj. Osim toga za vrijeme mog studijskog boravka u Kölnu desilo se moje osobno i umjetničko sazrijevanje. Mogu reći da mi je tadašnja odsutnost iz naših prostora bila bitna za razumijevanje tranzicijskih problematika u Hrvatskoj.

8. Jeste li imali želje ostati u inozemstvu ili je za umjetnika ipak poticajnije stvarati kod kuće, u poznatom ambijentu?

Kada sam nakon studija u Kölnu, s obzirom na situaciju i mogućnosti u Hrvatskoj i Njemačkoj 2004. godine odvagao sam opcije i odlučio se vratiti kući. Nijemac cijelu godinu radi da bi si priuštio jednotjedno ljetovanje na hrvatskom moru, a ja imam mogućnost živjeti na tom moru i uz to nalaziti u njemu inspiraciju za rad. U mom radu bitan mi je proces i kontinuitet, koji bi bio otežan u “gastarbajterskim” uvjetima života ili podilaženju stereotipskim očekivanjima o suvremenoj umjetnosti s hrvatskih (ili istočno-evropskih) prostora.

9. Dosada ste već dva puta izlagali na nagradi T-HT-a. Jeste li zadovoljni kako funkcionira ta vrsta natječaja? Kakva su vaša iskustva?

Moje iskustvo s izlozbama T-HTnagrada@MSU.hr počinje sa njihovim prvim natječajem kada moj rad "Changing the State of Matter in Stereo" nije bio postavljen, iako odabran, zbog prekratkog roka između objave rezultata i postavljanja izložbe i moje odsutnosti iz

Hrvatske u tom periodu. Na drugu izložbu sam bio pozvan, ali zbog nemogućnosti ispunjenja mojih prostorno-tehničkih zahtjeva rad "Continuum Continuus #2" nije bio uvršten u izložbu. Na trećoj T-HT izložbi sam prvi put uspio izlagati i tu su se organizatori stvarno potrudili da se rad "Continuum Continuus #3" pokaže u potrebnim uvjetima za realizaciju. Na četvrtom natječaju moj prijedlog za ponovnu realizaciju rada "Dobrodošli u Dalmaciju - Mediteran kakav je nekada bio" na medijskoj fasadi i s pratećom dokumentacijom u unutrašnjem prostoru postava nije zadovoljio kriterije žirija. Na petom, prošlogodišnjem natječaju prijavljeni ciklus "hOrizont" koji se sastojao od dva rada ("Ramallah – Tel Aviv" i "Macanara") je bio odabran od strane žirija, no nakon što sam postavio oba video kanala na različitim etažama prostora izložbe, bez mog znanja i pitanja naknadnom intervencijom autora postava izložbe (a o čemu sam bio informiran na dan otvorenja) postav mog rada je bio sveden na samo jedan video "hOrizont" ("Ramallah - Tel Aviv"). Smatram da je u slučaju T-HT izložbi nejasno po kojim se kriterijima odlučuje koji će radovi na izložbi dobiti bolje ili lošije tehničke i prostorne prezentacijske uvjete. Također, koncepcija natječaja koja kaže da se "pozivaju umjetnici čiji interes zaokuplja medijska umjetnost, ali i tradicionalni mediji ili područja koja nastaju njihovim presijecanjem" mi se čini kontradiktornom. Upitan mi je naziv natječaja "nagrada" ako je u pitanju otkup najbolje ocijenjenih radova. Logičnim mi se čini da nagrada autora za izvrsnost ne potražuje još nešto zauzvrat. Mislim da bi sam otkup rada trebao biti odvojen od nagrađivanja. No, pored kritika koje sam naveo svakako treba pohvaliti i podržati inicijativu za izložbu T-HT jer je u pitanju jedini ozbiljniji natječaj u Hrvatskoj za suvremenu umjetnost.

10. Kakav je položaj umjetnika koji djeluje u Splitu? Imate li dovoljno prostora za suvremenu umjetnost i jeste li zadovoljni odazivom publike? Što je potrebno promijeniti kako bi se uvjeti i mogućnosti poboljšale?

Nemoguće je biti zadovoljan odazivom publike naspram suvremene umjetnosti u Splitu ili bilo gdje u Hrvatskoj, budući da se nigdje, pa čak ni u Zagrebu kao jedinom (samo)priznatom kulturno-umjetničkom centru u Hrvatskoj, ne ulaže dovoljno pozornosti i financijskih sredstava za suvremenu umjetničku djelatnost. Ipak, moram reći da se s razvojem Umjetničke akademije i (još uvijek nedovoljnim) investiranjem u renoviranje MKC vide pomaci u percipiranju suvremene umjetnosti i kulture kod mlade i srednje splitske populacije. Na žalost, ni lokalna ni nacionalna politika ne pridodaju dovoljnu važnost tome.

11. S obzirom na to da ste umjetnik koji živi i radi na relaciji Split – Rijeka osjećate li se u bilo kojem smislu zakinkuto u odnosu na umjetnike iz Zagreba?

Zakinutost postoji na više razina. Splitske ili riječke umjetničke institucije koje bi prvenstveno trebale prepoznati i promovirati lokalne suvremene umjetnike u hrvatskim ili svjetskim umjetničkim nišama i krugovima su također zakinute u financijskom, pa u skladu s tim i programskom smislu. Za izložbe koje se rade izvan Zagreba iz nekog razloga se nerijetko podrazumijeva da nemaju istu važnost kao i one u Zagrebu, a kustosi bazirani u Zagrebu se rijetko kad upućuju u ostale gradove da bi se upoznali sa radom umjetnika koji ne žive u Zagrebu. Isto tako, kustosi koji u hrvatsku kulturnu metropolu dolaze iz inozemstva se ne upoznaju s umjetničkim praksama u “provincijama” Hrvatske već se čini da se izvozi samo ono što prođe kroz centralni filter.

12. Vaši radovi dostupni su i putem interneta?

Da, gotovo svo moje umjetničko istraživanje od početaka do danas može se vidjeti u obliku dokumentacije na mojim web stranicama: www.macaknara.hr. Smatram da je to za sada jedini način kojeg imam na raspolaganju za stjecanje šire vidljivosti i publike.

13. Radite kao profesor za nove medije na Umjetničkoj akademiji u Splitu. Kako ocjenjujete potencijale kojima raspolažu studenti? Osim Splita u Hrvatskoj djeluju još tri akademije (Osijek, Rijeka, Zagreb). Što po vašem mišljenju nedostaje unutar tog umjetničko-obrazovnog sustava kako bi se on još više razvijao i bio produktivniji?

Docent sam na Odsjeku za film i video UMAS-a, kojeg upisuju studenti s nešto drugačijim interesima od studenata na ostalim Odsjecima. Od njih se očekuje da njihovo umjetničko istraživanje podrazumijeva i kontinuiranu upoznatost s tehnološkim napretkom elektronskih medija, a jedan broj studenata ima veći interes za rad u kreativnim, filmskim ili TV industrijama nego za galerijsko-artikuliranu novo medijsku umjetnost. U oba slučaja, za kvalitetniji rad sa studentima su potrebni bolji tehničko-tehnološki uvjeti, no to je slučaj kod svih hrvatskih akademija. Moram reći da se s opremom i prostorima kojima raspolažemo jako dobro razvijamo kao Odsjek i da je kvaliteta prepoznata kroz studentske participacije na festivalima i izložbama. Što se tiče nedostataka unutar hrvatskog umjetničko-obrazovnog sustava tu je stvar kompleksna jer su u pitanju i nedovoljno definirani zakonski normativni okviri za umjetničku djelatnost i umjetničko istraživanje u hrvatskom visokom školstvu, za razliku od onih koji se tiču znanstvene djelatnosti i znanstvenog istraživanja. Iz tog problema proizlazi čitav niz drugih - financijskih i operativnih. Npr. umjetničke akademije ne mogu prijavljivati umjetničke istraživačke projekte na MZOS čiji natječaji i fondovi obuhvaćaju samo znanstvenu djelatnost, pa u skladu s time ne možemo ni zapošljavati umjetničke novake za rad na projektima i u nastavi.

Umjetničke radionice na akademijama su u pravilu nedovoljno opremljene suvremenim alatima, računalima i softverima, za razliku od znanstvenih laboratorija za koje se lakše pronalaze sredstva za osuvremenjivanje... S jedne strane to su pokazatelji nedovoljnog interesa i pažnje od strane države naspram nacionalnom kulturno-umjetničkom razvoju, ali s druge i nedovoljne kohezije i suradnje među svim hrvatskim umjetničkim akademijama koje bi se zajedno trebale izboriti za svoj status unutar hrvatskih sveučilišta.